

Warszawa, dnia 12 września 2019 r.

Wykaz (tzw. „Biała lista”) podatników VAT

Wstęp

Od dnia 1 września 2019 roku weszły w życie przepisy mające na celu dalsze uszczelnianie systemu poboru VAT. Mechanizmem służącym realizacji tego celu jest m.in. udostępnienie podatnikom narzędzi ułatwiających zachowanie należytej staranności przy weryfikacji kontrahentów (elektroniczny wykaz podatników i danych dotyczących podatników, zwany „białą listą”), zgodnie z art. 96b ustawy o VAT.

Od dnia 1 listopada 2019 roku, przy dokonywaniu niektórych płatności za towary lub usługi nabyte podatnicy są obowiązani zastosować mechanizm podzielonej płatności, co wynika m.in. z art. 108a ustawy o VAT.

Od dnia 1 stycznia 2020 roku, skutkiem niezachowania procedury weryfikacji statusu kontrahenta z zastosowaniem wspomnianego wykazu może być wyłączenie zapłaconej kwoty z kosztów uzyskania przychodów oraz ryzyko poniesienia odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe kontrahenta, zgodnie ze zmienionymi art. 14 ust. 2h-2i, art. 22p ustawy o PIT oraz art. 117ba ustawy – Ordynacja podatkowa. Ponadto na podstawie art. 61b Ordynacji podatkowej, wpłata podatków będzie dokonywana od 2020 roku na jeden rachunek bankowy, przypisany indywidualnie każdemu podatnikowi.

Zmiany przepisów obowiązujące od 1 września 2019 roku

Od dnia 1 września 2019 roku na stronie <https://www.podatki.gov.pl/wykaz-podatnikow-vat-wyszukiwarka> został udostępniony elektroniczny wykaz podatników i danych dotyczących podatników (tzw. „biała lista”). Najważniejsze dane, które zawiera wykaz, to m.in.:

1. Informacje dotyczące danego podmiotu:
  - w odniesieniu do którego nie dokonano rejestracji albo który wykreślono z rejestru jako podatnika VAT,
  - zarejestrowanego jako „podatnik VAT czynny” albo „podatnik VAT zwolniony”, w tym podmiotu, którego rejestracja została przywrócona, w tym na wybrany dzień, przypadający nie wcześniej niż w okresie 5 lat poprzedzających rok, w którym podmiot jest sprawdzany,
2. numery rachunków rozliczeniowych i imiennych rachunków w SKOK (za wyjątkiem ROR), wskazanych w zgłoszeniu identyfikacyjnym lub zgłoszeniu aktualizacyjnym i potwierdzonych przy wykorzystaniu STIR w rozumieniu art. 119zg pkt 6 Op (wykaz na dzień 31 sierpnia 2019 roku)

W porównaniu z poprzednimi wyszukiwarkami danych, udostępnianymi dotąd na stronach Ministerstwa Finansów, „biała lista” pozwala nie tylko na sprawdzenie, czy podmiot obecnie znajduje się w wykazie, ale udostępnia również dane historyczne na dowolnie wybrany dzień, przypadający nie wcześniej niż w okresie 5 lat poprzedzających rok, w którym dany podmiot jest sprawdzany.

W celu ustalenia danych podmiotu zawartych w „białej liście” należy podać fragment nazwy podmiotu, numeru rachunku bankowego, numeru REGON czy numeru NIP podmiotu oraz datę dzienną, na którą dokonuje się sprawdzenia. Dokonując zapytania, można wskazać inny dzień, niż dzień złożenia zapytania. Wykaz podatników ma być aktualizowany raz na dobę, w dni robocze. Na dzień dzisiejszy możliwe jest złożenie jednego dnia maksymalnie 10 zapytań o maksymalnie 30 podmiotów jednocześnie (łącznie o 300 podmiotów). Udzielenie odpowiedzi wiąże się każdorazowo z nadaniem identyfikatora zapytania, a potwierdzenie uzyskanych informacji lub braku możliwości uzyskania takich informacji można zapisać w formacie pdf. (Adobe Acrobat) lub wydrukować. Wyniki zarówno pozytywnej, jak i negatywnej weryfikacji podmiotu w wykazie podatników VAT powinny być zachowane w celach dowodowych.

Skorzystanie z wykazu jest po 1 września 2019 roku potwierdzeniem zachowania należytej staranności. W okresie pomiędzy 1 września 2019 roku a 31 grudnia 2019 roku niesprawdzenie danych kontrahenta objętych wykazem nie będzie mieć dla podatnika negatywnych skutków.

Zmiany przepisów obowiązujące od 1 listopada 2019 roku

Począwszy od dnia 1 listopada 2019 roku, przy dokonywaniu płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, udokumentowane fakturą, w której kwota należności ogółem stanowi kwotę, o której mowa w art. 19 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (to jest 15.000 zł), podatnicy są obowiązani zastosować mechanizm podzielonej płatności.

Wykaz towarów i usług zawarty w załączniku nr 15 obejmuje 150 pozycji, wśród nich nie występuje doradztwo prawne.

Podatnik obowiązany do wystawienia faktury, w których kwota należności ogółem stanowi kwotę, o której mowa w art. 19 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (to jest 15.000 zł), obejmujących dokonaną na rzecz podatnika dostawę towarów lub świadczenie usług, o których mowa w załączniku nr 15 do ustawy, winien pamiętać, że faktura taka powinna zawierać wyrazy "mechanizm podzielonej płatności". Taki podatnik jest obowiązany do przyjęcia płatności kwoty należności wynikającej z tej faktury z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności.

Od 1 listopada 2019 r., dla każdego podatnika, który sprzedaje lub kupuje towary z zał. nr 15 do ustawy o VAT, obowiązkowy będzie rachunek rozliczeniowy lub imienny rachunek w SKOK otwarty w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Dokonanie płatności z naruszeniem ww. zasad powoduje m. in., że naczelnik urzędu skarbowego lub naczelnik urzędu celno-skarbowego ustala dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości odpowiadającej 30% kwoty podatku przypadającej na nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, wykazane na fakturze, której dotyczy płatność.

Zmiany przepisów obowiązujące od 1 stycznia 2020 roku

Obowiązek podejmowania działań w celu zachowania należytej staranności będzie również wymagany w 2020 roku. Jednak od dnia 1 stycznia 2020 roku, dokonywanie zapłaty za nabywane towary lub usługi o wartości 15.000 zł i wyższej (transakcje w walutach obcych przelicza się na złote według średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania transakcji) będzie wiązało się z obowiązkiem sprawdzenia numeru rachunku bankowego, na jaki zlecony jest przelew. W przypadku zlecenia zapłaty na rachunek bankowy nieujawniony w dacie zlecenia płatności w wykazie, wydatek poniesiony przez podatnika zostanie wyłączony z kosztów uzyskania przychodów w tej części. Podzielenie płatności na części nie wyłączy zastosowania tej zasady.

Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 2 lit. a ww. ustawy nowelizującej oraz art. 22 p ust. 1 pkt 2 ustawy o PIT podatnicy nie mogą zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca jednorazowej wartości transakcji stanowiącej równowartość lub przekraczającą 15000 zł brutto:

- 1) została dokonana bez pośrednictwa rachunku płatniczego lub
- 2) została dokonana przelewem na rachunek inny niż zawarty na dzień zlecenia przelewu w wykazie podmiotów, o którym mowa w art. 96b ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług – w przypadku dostawy towarów lub świadczenia usług, potwierdzonych fakturą, dokonanych przez dostawcę towarów lub usługodawcę zarejestrowanego na potrzeby podatku od towarów i usług jako podatnik VAT czynny.

W przypadku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca jednorazowej wartości transakcji przekraczającej 15 000 zł brutto została dokonana z naruszeniem ww. warunków, podatnicy w tej części:

- 1) zmniejszają koszty uzyskania przychodów albo
  - 2) w przypadku braku możliwości zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów – zwiększają przychody
- w miesiącu, w którym odpowiednio została dokonana płatność bez pośrednictwa rachunku płatniczego albo został zlecony przelew.

Kolejną sankcją za dokonanie zapłaty za nabywane towary lub usługi o wartości 15.000 zł i wyższej na rachunek bankowy nie ujawniony w wykazie, będzie ryzyko poniesienia solidarnej odpowiedzialności całym swoim majątkiem wraz z dostawcą towarów lub usługodawcą zarejestrowanym na potrzeby podatku od towarów i usług jako podatnik VAT czynny, za jego zaległości podatkowe w części podatku od towarów i usług proporcjonalnie przypadającej na tę dostawę towarów lub to świadczenie usług. Podstawą prawną jest art. 117ba ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. z 2019 roku, poz. 900 ze zm).

Jeżeli jednak wpłacający, w ciągu trzech dni od dnia zlecenia przelewu zgłosi naczelnikowi urzędu skarbowego właściwego dla wystawcy faktury VAT fakt zlecenia przelewu na inny rachunek, niż ten znajdujący się w wykazie, wraz z podaniem numeru rachunku bankowego, który nie znajduje się w wykazie i na który podatnik dokonał zapłaty, podatnik nie poniesie odpowiedzialności za zaległości podatkowe przyjmującego zapłatę oraz uzna poniesiony wydatek za koszt podatkowy. Podobny skutek wystąpi, gdy podatnik dokona zapłaty na rachunek bankowy kontrahenta nie ujawniony w wykazie, ale z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności.

Jeżeli podatnikowi nie uda się ustalić danych kontrahenta na podstawie wykazu, podatnik ma prawo wystąpić z wnioskiem do naczelnika urzędu skarbowego o potwierdzenie, czy kontrahent jest zarejestrowany jako podatnik VAT czynny lub zwolniony. Podatnik powinien również zweryfikować, czy kontrahent nie jest zwolniony z VAT podmiotowo (art. 113 ust. 1 ustawy o VAT) lub przedmiotowo.

Wejście w życie ww. przepisów zwiększy obowiązki sprawozdawcze podatników. Oczekiwany jest, że instytucje finansowe (banki, skoki) oraz dostawcy oprogramowania stworzą narzędzia weryfikacji rachunków bankowych, na które będą dokonywane płatności. W przeciwnym wypadku ten obowiązek spadnie każdorazowo na podatnika zlecającego przelew.

Ministerstwo Finansów informuje o wykazie i zasadach korzystania z jego zasobów w kampanii edukacyjno-informacyjnej Bezpieczna transakcja i na stronie internetowej – www.bezpiecznatransakcja.mf.gov.pl – znajdują się tam informacje dotyczące mechanizmów wyłudzenia VAT, mechanizmu podzielonej płatności oraz okoliczności, na które przedsiębiorca powinien zwrócić uwagę przy zawieraniu transakcji.

Radcowie prawni powinni również zwrócić uwagę na zmiany w Ordynacji podatkowej (art. 61b) w wyniku których począwszy od 1 stycznia 2020 roku wpłata podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od towarów i usług oraz niepodatkowych należności budżetowych będzie dokonywana na rachunek urzędu skarbowego przy użyciu indywidualnego rachunku podatkowego identyfikującego podatnika lub płatnika (indywidualny rachunek podatkowy). Numer

indywidualnego rachunku podatkowego będzie udostępniany, po podaniu identyfikatora podatkowego (NIP lub PESEL), w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub w urzędzie skarbowym.

Podsumowanie

Wykaz podatników VAT (tzw. „biała lista”) zawiera informacje o statusie podatników VAT. Skorzystanie z narzędzi do weryfikacji kontrahentów zwiększa podatkowe bezpieczeństwo transakcji i ogranicza ryzyko nieświadomego udziału w procederze wyłudzenia VAT. Od dnia 1 września 2019 roku sprawdzanie statusu kontrahentów jest wyrazem dochowania należytej staranności. Od dnia 1 listopada 2019 roku, przy dokonywaniu płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, udokumentowane fakturą i o wartości powyżej 15.000 zł podatnicy są obowiązani zastosować mechanizm podzielonej płatności. Od dnia 1 stycznia 2020 roku konsekwencją dokonania przelewu na rachunek nieznajdujący się na tzw. białej liście (w odniesieniu do zlecanych przelewów o równowartości lub przewyższających kwotę 15.000 zł) będzie:

1. brak możliwości zaliczenia wydatku do kosztów uzyskania przychodów,
2. ryzyko poniesienia przez nabywcę odpowiedzialności solidarnej za zaległości podatkowe wystawcy faktury w części dotyczącej podatku VAT

z zastrzeżeniem możliwości uniknięcia ww. skutków pod warunkiem terminowego zawiadomienia o tym fakcie naczelnika właściwego urzędu skarbowego.

W związku z tym rekomenduje się:

1. w dniu zlecenia przelewu dokonanie sprawdzenia, czy rachunek na który dokonuje się płatności należy do czynnego podatnika VAT i znajduje się w wykazie; oraz
2. kontrolę prawidłowości rozliczeń po dokonaniu przelewu, aby w przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości zachować możliwość poinformowania o tym fakcie w terminie naczelnika właściwego urzędu skarbowego.

Od dnia 1 stycznia 2020 roku radcowie prawni będą dokonywać zapłaty podatku na jeden, indywidualny numer rachunku bankowego.

Monika Markisz

radca prawny